

Vogelen rond het Kerkinimeer

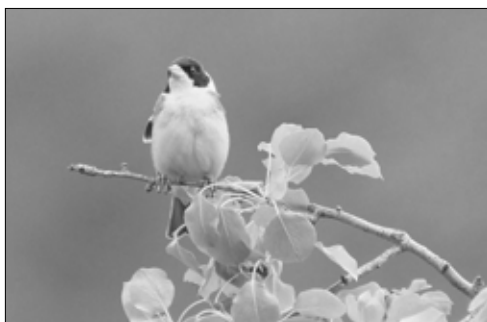

Het was niet voor het eerst dat onze vogelaarsblik zich richtte op Oost-Europa. Al meerdere keren bezochten we in klein comité en in wisselende samenstelling het Pirin- en Rodopengebergte op de grens van Bulgarije en Griekenland, de Karpaten en de Donaudelta en de zuidelijk daarvan gelegen steppegebieden in Roemenië.

Geïnspireerd door het reisverslag van een Engelse besloten we dit voorjaar het Kerkini-meer in Noord-Griekenland te bezoeken met een tweedaags intermezzo in het Bulgaarse dorp Melnik, idyllisch gelegen tussen hoge zandkliffen en deel uitmakend van het Pirin-gebergte. Het groepje Veluwe vogelaars bestond uit Benno van den Hoek, Louw den Besten, Jaap Schröder en schrijver van dit verslag. Een viertal dat in één huurauto past. De insteek van onze trip betrof uiteraard de vogelwereld in dit deel van Europa, maar het streven was niet een zo lang mogelijke lijst van soorten. We wilden ook genieten van alles wat ons al struinende voor de voeten kwam, van vlinders, reptielen, orchideeën en de culinaire geneugten van Griekenland en Bulgarije. Om een zeldzame soort aan de waarnemingenlijst toe te voegen betekent vaak veel autokilometers maken en daarvoor is een trip van 8 dagen naar mijn mening te kort. En dan is het nog maar zeer de vraag of die leuke soort die in 2016 daar en daar broedde, nu nog steeds op die locatie is aan te treffen. Om die reden beperkten we ons bij deze trip tot het Kerkini-meer en omgeving en het op korte afstand daarvan gelegen dorp Melnik in Zuidwest-Bulgarije. Georganiseerde vogelreizen hebben naast Kerkini vaak ook de Evros-rivier op de grens met Turkije en het Dadia-woud (roofvogels) als reisdoel, maar die locaties bewaren we voor een volgende reis. Naast diverse Kerkini-tripverslagen van Nederlandse en Engelse vogelaars had ik de gids "Birdwatching in Northern Greece" van Steve Mills aangeschaft. Met deze gids als basis en het voorwerk daarbij door Benno konden we de dagen effectief benutten.

We vlogen op 5 mei naar Thessaloniki en vanaf de luchthaven was het slechts een 80 km rijden naar ons eerste verblijf aan de noordkant van het Kerkini-meer. Nadat we de zoutpannen zuidelijk van Thessaloniki hadden verkend en ondermeer Dwergstern, Roodstuitzwaluw, Steltkluit, Schreeuwarend, Zwarte wouw en de niet te vermijden Cetti's zanger hadden genoteerd, zetten we koers naar het noordelijker gelegen meer.

Soms doet het voorbij glijdende landschap een rijk natuurleven vermoeden en dien je zonder te aarzelen een zijweg in te slaan. Aan een zandpad noteren we Grauwe klauwier, Zwartkopgors - een soort die we in deze

Zwartkopgors, foto Roel Pannekoek

week nog ettelijke keren zouden tegenkomen - een Bastaardarend (zeldzaam in deze regio), Zwarte wouw en Arendbuizerd. We konden hier ook goed de zang van de Oostelijke Vale spotvogel trainen: een soort die zich altijd verschuilt in dicht struikgewas, maar zich snel verradt door zijn karekietachtige gebrabbel. Bij het dorpje Lithotopos bereikten we het zuidelijkste puntje van het meer. Vanaf de dijk zien we de eerste Roze en Kroeskoppelikanen, de soorten waaraan het meer zijn ornithologische reputatie ontleent. Een fikse onweersbui rolt met harde windvlagen onze kant op, een weertype dat zich in de navolgende dagen elke namiddag ontwikkelde.

Bij het dorpje Akritochori namen we onze intrek in hotel Villa Belles, een pompeus gebouw laag op de helling van de berg Belles. Vanaf het overkapt terras

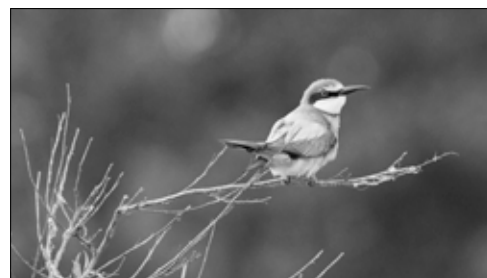
hadden we een schitterend panorama op het lager gelegen meer. Bij het hotel zingt een Cirlgors, een Boomvalk scheert over en van diverse kanten horen we Wielewaal en Nachtegaal zingen. Het Kerkinimeer was vroeger een moerasgebied waar de bewoners geteisterd werden door malaria. Door het bouwen van een dam in de Strimon rivier in 1932 is het stuwmeer ontstaan. Het doel hiervan was irrigatie van de omliggende landbouwgebieden en het tegengaan van overstromingen. De Strimon ontspringt in het Vitosha gebergte in Bulgarije en heeft een lengte van 408 kilometer. De fauna en flora in en rondom het Kerkinimeer is erg rijk. Het meer is nu een vogelgebied van internationaal belang (Ramsar wetland), Grieks Nationaal Park, een SPA (Special Protected Area) en uiteraard Natura-2000 gebied. De oppervlakte bedraagt 11.000 ha en het meer meet, afhankelijk van de waterstand, plm. 17 bij 5 kilometer op het breedste deel en dat is ruim meer dan het hele Wolderwijd vanaf de Knardijk tot aan de Nijkerkerbrug.

Na een vroegemorgen wandeling op de berghelling boven het hotel met een Balkanbaardgramus en een mannetje Balkansperwer, parkeren we de auto bij de brug over de Strimon iets ten zuiden van Vironia, waar we welkom worden geheten door enkele vriendelijke zwerfhonden, die ons die ochtend zouden begeleiden. Een schitterend uiterwaardenlandschap met bosschages en oeroude bomen was die morgen ons struingebied. Natuurlijk hadden we Bijeneters verwacht, maar hier zaten ze echt overal in de bomen, kennelijk nog maar kort geleden gearriveerd en nog niet in de nestbouwfase. Onze eerste Kleine klapekster speurt in de schrale vegetatie naar prooi en een Hop roept uit een boom. Grijskop- en Groene specht laten zich eveneens horen. Na enkele kilometers zoeken we de schaduw van een hutje waar aan de rommel te oordelen de herders van de vele waterbuffelkuddes een onderkomen hebben. Aan de noordoostzijde van het meer grazen overal de kuddes met een populatie van meer dan 3000 beesten. Terwijl we een broodje eten hipt een boomkikkertje tussen ons door. Voor een foto proberen we het piepkleine kikkertje op een goede plek te manoeuvreren. Als we even later een klein stukje verder een met braam en andere ruigte begroeide helling afglijden springen er tientallen, zo niet honderden boomkikkers alle kanten op. Bij een opdrogende plas stuit Jaap op een Woudaap in de rietbegroeiing, wonderlijk genoeg de enige die we die week zouden noteren. Over het dichtbegroeide rivierdijkje teruglopend zien we een fraaie Maskerklauwier.

Later op de dag volgen we al lopend en de auto verplaatsend de dijk langs de oostzijde van het meer. Een kanaal loopt parallel aan de dijk en in de smalle rietzone blijkt een 'kolonie' Grote karekieten domicilie te hebben gekozen. We raken de tel kwijt, maar over een afstand van een kilometer of vijf kunnen het er wel 100 zijn geweest. Op hetzelfde stuk noteren we 14 territoria van de Buidelmees. Ook hier vallen de Bijeneters op, die op diverse plekken langs het kanaal groepsgewijs in de wilgenbosjes zitten. Daar waar de rivier uitmondt in het meer noemt Steve Mills in zijn gids de 'Glossy Ibis strip'. Ter plaatse treffen we echter geen Zwarte ibissen aan, duidelijk makend dat de routetips die hij beschrijft waardevol zijn voor vogelaars, maar dat zijn waarnemingen van soms jaren geleden niet de garantie geven voor heden ten dage. Wat we wel zien zijn Dwergaalscholver, Kwak, Grote zilverreiger en Balkankwikstaart op de dijk. Hier ook weer Kleine klapekster en opnieuw veel Bijeneters.

De derde dag verkasten we voor een tweedaags bezoek aan de uitlopers van het Pirin-gebergte in het uiterste zuid-westen van Bulgarije.

Ons verblijf bevindt zich in het dorpje Melnik, op slechts een kilometer of 50 afstand van het Kerkinimeer, maar een aantal geplande en toevallige stops zullen de hele dag vullen. Bij Loutra parkeren we de auto naast een niet meer in gebruik zijnde verroeste spoorbrug over de Strimon en lopen we door een droog zandig terrein langs de rivier. Door zijn roep maakt een Kleine plevier zich kenbaar en vanuit de dichte oeverbegroeiing klinkt de langgerekte "pieuw" van een Buidelmees, een Bruine kiekendief wiekelt laag boven de massale begroeiing van gele schermbloemen en een Syrische bonte specht verradt zijn aanwezigheid door de roep en we zien hem uit een struik wegvliegend. Bij een stuw in de rivier vist een groot aantal Roze pelikanen. In het iets bezijden de route gelegen stadje Sidirokastro zou een verticale rotswand tegenover een ijskraam een kans bieden om een broedende Rotsklever te spotten. Noch van de Rotsklever (vertrokken?), noch van een ijsje (verlaten) konden we genieten, maar zoals zo vaak dient zich dan wel een andere soort aan. Op de dakrand van een hoog huis trekt een Blauwe rotslijster door zijn zang de aandacht en in de snelstromende beek hipt de verwachte Grote gele kwik. Een twintigtal Rotszwaluwen vliegt er rond.

Bijeneter, foto Benno van den Hoek

Vogelen vanaf de dijk rond het meer, foto Roel Pannekoek

We rijden de bewoonde wereld uit om een aantal kilometers de bergen in bij een uitkijkpunt de lunch te veld te nuttigen. Tegelijkertijd genieten we van een cirkelende Wespandief, een Alpengierzwaluw en met z'n metalige "tik"-roep komt een Appelvink voorbij.

Nadat we bij Kulata de grens met Bulgarije zijn gepasseerd komen we in een open glooiend landschap met akkers en steppeachtige begroeiing zuidelijk van het dorp Haskovo. Vrij willekeurig parkeren we de auto bij

Kalanderleeuwerik, foto Roel Pannekoek

een waterreservoir en gaan op zoek naar Kalanderleeuweriken, voor ieder van ons een nieuwe soort die je in deze droge contreien zou kunnen spotten, vrij makkelijk te herkennen aan de zwarte stola op de keel. Al snel krijgen we enkele exemplaren in de kijker waaronder een mooi poserend baltsend mannetje op een grondkluit met opgezette kuif en afhangende vleugels. We noteren enkele Grauwe- en Roodkopklauwieren en terug bij de auto zelfs vier Balkankwikken. We volgen de slingerende weg door het open landschap richting Melnik en stoppen op een hoogvlakte bij een monumentaal wijnhuis om van het weidse uitzicht met fraaie wolkenpartijen te genieten. Op een zijpad strijkt opnieuw een Kalanderleeuwerik neer die de fotografen onder ons tot op een meter of vijf laat naderen.

Melnik is gelegen in de zuidelijke uitlopers van het Piringebergte. Het is een dorp met authentieke hoge huizen in typische Bulgaarse bouwstijl en valt onder beschermd dorpsgezicht. Het ligt ingeklemd in een smalle kloof met aan beide zijden steile hellingen van gele zandsteen tot zo'n 100 meter hoog. Door het lintdorp loopt een berggrivertje dat de meeste tijd van het jaar droog staat. Vanwege het karakter van het dorp, de

Ons hooggelegen verblijf in Melnik, foto Roel Pannekoek

spectaculaire zandsteen piramides, het nabije middeleeuwse Rohzen klooster en de donkerrode wijn uit de streek is het een toeristische trekpleister, maar nu in het voorjaar was het nog rustig.

's Avonds zitten we naast het tegen de berghelling gekleefde hotel op een uitstekende richel en volgen de dansende vuurvliegjes. Een Dwergooruil laat zich naar ons toe lokken en beneden in de straat galmt de zang van een Nachtegaal tegen de hoge huizen in het verder doodstille dorp.

De volgende morgen maken we een korte wandeling door het dorp en naaste omgeving. We zien op een groot houten kruis boven op de rotsen aan de overzijde van de kloof een Groene specht kleven en enkele geiten staan gevaarlijk dicht aan de steilrand te dromen. Midden in het dorp zingt een Zwarte rood-

staart met rode buik, de oostelijke vorm Semirufus. Verder Grauwe vliegenvanger, Raaf en de gewone Zwarte roodstaart.

Het plan is om vanaf het Rohzen klooster dat via een kronkelende bergweg zo'n 7 km noordwaarts met de

Op het hoogste punt van de zandsteenkliffen, foto Roel Pannekoek

auto te bereiken is, terug te lopen via een voetpad door de zandsteenkliffen. Bij het klooster horen we eenmalig de roep van een Bosuil. Langs het paadje dat over een smalle kam doodloopt bij een magistraal uitzichtpunt horen of zien we Balkanbaardgrasmus, Europese kanarie, Zwarte mees en Braamsluiper. Als gevolg van erosie van de zachte zandsteen kijken we uit op een soort van obelisk met soms daar boven- op een rotsblok van harder gesteente. Het bijzondere landschap doet me denken aan de tufstenen piramides van Capadocië in centraal Turkije.

Eerst afdalend via een stenig en steil geitenpad en naderhand door de droge rivierbedding bereiken we weer Melnik.

Aan het einde van de middag rijden we opnieuw naar het steppeachtige landschap ten zuiden van Melnik. We lopen een zandpad in dat voert door het glooiende grasland en de Zwartkopgorzen zijn ook hier duidelijk aanwezig. We lopen tegen een kolonie veenmollen aan en staan even stil bij een grote hoeveelheid zwarte aren moederkoren in het lange gras met een verhaal van Jaap wat deze schimmel meegemengd met broodmeel in vroegere eeuwen kon aanrichten op het menselijk lichaam. We zien Kleine- en Syrische bonte specht, Grauwe klauwier en een Arendbuizerd. In het iets verder gelegen dorp Slavska rijden we langs een langgerekt park dat het karakter heeft van een wat verwaarloosd arboretum. Veel oude bomen, dus we voelen aan ons water dat er kansen liggen op spechtengebied. Niet verkeerd gegokt, al snel noteren we Kleine bonte, Groene, Grote bonte specht en naast een leeg betonnen zwembad merkt Louw de nestholte op van een Middelste bonte. Even later laten beide oudervogels zich op de stam fotograferen. Boven het park vliegt

een Alpengierzwaluw.

In het doodstille Melnik zijn 's avonds laat twee roepende Dwergooruilen niet te missen.

Dicht bij de Bulgaars-Griekse grens ligt iets westelijk van de rivier – die hier Struma heet – het dorpje Rupite. De blik wordt hier getrokken naar een ingestorte vulkaankrater, de Kozhuh Mountain, in de vorm van een puist van 280 m hoog in het verder vlakke landschap. In vogelverslagen wordt dit gebied genoemd als zijnde interessant voor mediterrane vogelsoorten, dus op de terugweg naar het Kerkinimeer doen wij het ook aan. Onder aan de heuvel treffen we een prehistorische opgraving aan waar archeologen en een groep vrijwilligers in de brandende zon bezig zijn de resten van een Tracische stad bloot te leggen, Heraclea Sintica genaamd. Op de oude muurresten zien we een paartje Oostelijke blonde tapuiten en nog een solitaire man. De heuvel omlopend komen we bij een eenvoudig thermencomplex in de open lucht, waar bij een dagtemperatuur van rond de 30 graden een aantal Bulgaren het kennelijk plezierig vindt zich in de hete minerale bronnen te begeven.

In een hoogspanningsmast laat een Slangenarend zich langdurig bekijken en we noteren Roodkopklauwier, Raaf en we horen een roepende Dwergooruil. In het gortdroge grasland lopen we tegen een Moorse landschildpad aan.

Weer gearriveerd in Griekenland stopten we bij de brug over de Strimon aan de oostkant van het meer nabij Vironia. We hadden al eerder opgemerkt dat de noordelijke uiterwaarden een weelderiger en afwisselender begroeiing vertoonde dan de zuidoever. Dit is wat je een arcadisch landschap zou noemen met veel bosschages en zware oude knotwilgen en een afwisselende vegetatie van allerlei bloeiende planten waaronder lokaal veel exemplaren van de tongorchis. Vogels zijn overal om ons heen: Hoppen, Grijskopspecht, een overvliegende Wespindief, man Maskerklauwier, een Schreeuwarend op ca. 15 m. afstand in een boom. In de zoekert van mijn camera kader ik een tak met een groepje Bijenetters af, wanneer een aanvliegende Hop het beeld nog verder verfraait.

Na deze aangename wandeling rijden we langs de noordoever van het meer om een kijkje te nemen in het haventje van Mandraki. Wills zegt in zijn gids: "This can be a magical spot". Dit is het ondiepe deel van het meer met een weelderige oeverbegroeiing van wilgen waar diverse reigersoorten kunnen worden gespot. De pier oplopend zien we een niet te tellen hoopjes waterplanten op het meer dat de nesten blijken te zijn van Futen. We schatten dat het er meer dan 500 moeten zijn. We krijgen een voorproefje van wat we te zien zullen krijgen in een geplande boottocht later in de week: zo'n 10 Kwakken, een stuk of 6 Ralreigers, 2 Purperreigers, circa 25 Kleine zilverreigers, Visdief, circa 50 Zwarte sterns, een Buidelmees en ongeveer 200 Roze en 50 Kroeskoppelikanen. Het lijkt wel een vogelpark.

Ons laatste verblijf is hotel Ihnilatis, een robuust gebouw met het karakter van een ranch aan de zuidoever van het meer. De hofhonden, waaronder een grote onverstoorbare witte Griekse kuddehond, zullen ons de komende dagen bij korte wandelingen in de omgeving vergezellen. Bij een ochtendronde vanaf de ranch naar het meer noteren we ondermeer Wielewaal, Hop, Oostelijke vale spotvogel, Grauwe gors en Appelvink. Bij het meer Kleine zilverreiger, Kroeskoppeliiaan, Koekoek, Ralreiger, Cirlgors en Balkankwikstaart.

Het reisdoel van die morgen is een steengroeve op een kilometer of acht zuidelijk van het meer. Ook hier hoopten we de Rotsklever te kunnen spotten, maar tevergeefs. Onderweg hadden we een overvliegende Dwergarend en een Zwarte wouw gezien en in de omgeving van de groeve zien we een overvliegende Zwarte ooievaar, Roodkopklauwier, een erg fotogenieke Maskerklauwier, een overvliegende Wespindief, 1 roepende Rouwmees (eindelijk), bij de groeve een man Oostelijke blonde tapuit, overvliegende Slangenarend en eindelijk na zoveel dagen in het veld, een kort zingende en rondhippende Griekse spotvogel. Te voet volgen we de bergbeek en ontmoeten de groep vogelaars van Birding Breaks, waarvan Benno wist dat die in dezelfde week Noord-Griekenland als reisdoel hadden. Uiteraard een moment om tips en waarnemingen uit te wisselen.

Elke namiddag ontwikkelt zich een onweer in de bergen rond het meer, maar behalve dreigende donkere Willink-luchten hadden de begeleidende hoosbuien onze activiteiten niet gehinderd. Nu zijn we net op tijd terug bij de ranch om vanonder de overkapping te genieten van een zeldzaam zware stortbui die een uur aan-

Ouderpaar Middelste bonte specht, foto Roel Pannekoek

Maskerklauwier, foto Roel Pannekoek

houdt en de vele droogstaande beken weer vult met het regenwater vanuit de bergen. Even iets anders dan vogelen...

De hele week hadden we ons al verheugd op de bootexcursie die we voor de voorlaatste dag van onze vogel-

Foto Roel Pannekoek

trip hadden geboekt. In een restaurant waren we al eerder door een lokale gids lekker gemaakt met foto's van spectaculaire vliegbeelden van Roze en Kroeskoppelikanen. In het haventje van Kerkini – waar zo'n beetje elke elektriciteitspaal wel een Ooievaarsnest in top heeft- stappen we samen met twee Engelse fotografen en de gids-bootsman in een klein motorbootje. Een beperkt aantal gidsen heeft een vergunning om met een bootje de vogelkolonies aan de noordwestkant van het meer te bezoeken. Vanwege de ondiepte, de kleine begroeide eilanden en de kunstmatige eilanden en platforms voor de pelikanen is dit een walhalla, niet alleen voor de broedende vogels, maar ook voor de vogelaar/fotograaf. Het weer was zoals we wensten: licht gesluerde zon, windstil en een aangename temperatuur.

Na een snelle aanvaart bereiken we het broedgebied van Aalscholvers, reigers, pelikanen, sterns en andere soorten die aan water en moerasbossen zijn gebonden. We worden omringd door duizenden vogels in een kakofonie van kakelende Aalscholvers die massaal de nesten in de hoog opschietende en wit bescheten wilgen bevolken. Op de zandbanken staan honderden pelikanen mannetje aan mannetje,

Vissende Kwakken, foto Benno van den Hoek

op elke fuikpaal zit wel een Kwak, starend in het water naar prooi, Ralreigers en Kleine zilverreigers vliegen langs de boot, Visdieven, Zwarte en Witwangsterns en drie Reuzensterns scheren over het rimpelloze water waarin de berg Belles weerspiegelt. In de wilgenbosjes vliegen Lepelaars met takken af en aan naar hun nest, Koereigers zien we, en Dwergaalscholvers, Geoorde futen, Oeverloper, een Zwarte wouw komt over en een vanaf een pluk waterplanten vissende Ralreiger laat zich op een meter of vier afstand onverstoord fotograferen.

De bootsman peddelt als een gondelier tussen de kolonies door en de vogels zijn helemaal gewend aan het dagelijkse bezoek. Op korte afstand van de moerasbosjes heeft het parkbeheer een aantal jaar geleden houten stellages geplaatst en kunstmatige rotseilanden gecreëerd om Kroeskoppelikanen een broedplaats te bieden. De gids houdt de boot op veilige afstand van de vogels, maar we kunnen zien dat geen plekje op de rotseilanden onbenut blijft. Rond de 300 paar Kroeskoppen broeden er.

Na een morgen lang genieten van deze vogelweelde keren we rond het middaguur terug in het haventje, met volle fotokaartjes en het hoofd tollend van de indrukken. De Donau-delta in Roemenië mag dan vanouds een reputatie hebben op het gebied van moerasvogels – en met name de grote aantallen pelikanen – maar uit eigen ervaring kan ik zeggen dat wat we deze morgen hebben gezien, de overtreffende trap was. Aan soorten en aantallen, aan close-ups, aan sfeer op het water en het omringende berglandschap. Kerkini: een topbestemming!

Kroeskoppelikaan, foto Benno van den Hoek

Roel Pannekoek

Het aantal waargenomen soorten van deze vogelreis is 135. Zeer opvallende afwezige op onze lijst..., de Steenuil!

Websites hotels:

www.villabelles.gr

www.ixnilatis.gr

Websites nationaal park:

www.kerkini.gr

www.facebook.com/fdkerkini

(Een digitale versie van dit verslag met kleurenfoto's komt binnenkort op de website.)

